

Falchs

26

Grup de divulgació
de la història de Fals

FULLS DE DIVULGACIÓ DE LA HISTÒRIA DE FALS

MAIG 2006, NÚMERO 26

Casa Betlem

Segons una acta judicial de 1860, dins de les terres del mas Bastardes hi havia una caseta construïda en un lloc dit Sant Salvador del Pla de Bastardes. L'havia fet edificar l'amo Pere Bastardes, tal vegada per tenir-hi algun masover. A finals del segle 19è la caseta es trobava deshabitada i pràcticament derruïda.

El 13 d'octubre de 1889 Josep Bastardes Santasussana, el nou amo de Bastardes, va vendre's la caseta a Joan Perdigués Vilana. En els papers de la venda, la caseta s'anomena cal Salvador, i consta de planta baixa i d'un pis. El comprador va rebre autorització per engrandir la casa, aixecar un cobert per fer la funció d'estable, i explanar un tros al davant per destinar-lo a era de batre. Amb la casa hi anava també un hortet de sis quartans, dir l'Hort de la Figuera, que estava junt als horts de l'Oratori, que menava el masover de Bastardes. Per regar, l'amo va donar permís per poder fer un pou, amb la condició que aquest havia de tenir una fondària inferior als 12 pams, per tal de no prendre l'aigua del pou que ja hi havia en aquell lloc. El Perdigués també va obtenir de l'amo la cessió de la vinya de cal Salvador, de 12 quarteres, i un olivar dit l'Olivar Nou, de dues quarteres i mitja, sota el compromís de donar la quarta part de la producció. Sembla ser que la vinya era vella i hi mancaven molts ceps, ja que li va donar 12 anys per replantar-la. Per acondicionar la vinya, el parcer podia tallar tots els arbres no fruiters que es trobessin dins del tros i d'una franja de vuit metres al voltant. Podia utilitzar el brancatge per fer-ne adob, però havia de donar els troncs a l'amo. El preu d'entrada de l'establiment de la vinya i l'olivar va ser de 320 pessetes, mentre que per la casa i l'hort en va pagar 1.120 pessetes, en bona moneda de plata.

El 1897 el Bastardes va fer un nou establiment al Joan Perdigués, una porció de bosc i terra erma de 15 quarteres. En els anys següents, aprofitant-se de les dificultats financeres del mas Bastardes, el Joan va aconseguir tenir fins a deu peces de terra de l'esmentada heretat. Durant aquest període, el parcer també va deixar diners a l'amo, i a canvi d'això, el 1903 va aconseguir passar de la quarta a la novena les parts que havia de pagar de les vinyes i camps. Quan el Bastardes va vendre's la finca als germans Ferrer, aquests, en realitat, van comprar el dret de percebre la novena part de les collites de les terres que posseïa el Perdigués. En aquests anys la casa va passar a ser coneguda

com Betlem, sense que ningú ens hagi pogut aclarir el motiu del canvi de nom de cal Salvador a Betlem.

Després de les terres i la casa, interessem-nos per la gent que hi vivia. A finals del segle va arribar a Fals la parella formada per Pere Rossell Casamartina i Rosa Vidal Canals. L'home era natural de Riner i la muller de Prats de Montanissell, un poble de Lleida. Després de tenir dos fills, el Pere i la Francesca, el Rossell va morir-se, i llavors la vídua va refer la seva vida casant-se amb el Joan Perdigués. Aquest pagès també procedia de Montanissell i era vidu de Rosa Alsedà. El segon matrimoni no va donar fruits, i el Perdigués, que ja passava de llarg dels 60 anys, va vendre's el 1918 al seu fillastre Pere Rossell Vidal la casa i els drets sobre les terres, per 5.000 pessetes en total.

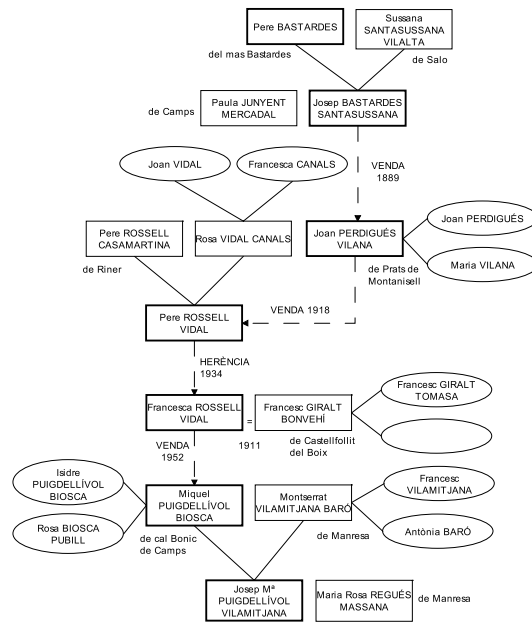

Vista des del cantó nord (c. 1938)

El 1921 s'estava a Betlem una família de masovers o estadants, vinguts de Manresa, que es deien Jaume Massagués i Amàlia Casasayas. El 1928 el Joan va enterrar la dona, però al cap de l'any, van ser els seus fillastres qui van acompanyar el seu cos al petit cementiri de l'ermita de Sant Andreu. Des de temps immemorial les cases del terme de Fals d'aquell veral pertanyen a la sufragània de Sant Andreu, que depèn de la parròquia de Sant Mateu. Pere Rossell, conegut com el Perico de Betlem, no va arribar mai a casar-se, i en morir el 1934 va heretar la seva germana Francesca Rossell Vidal. La Francesca s'havia casat el 1911 amb Francesc Giralt Bonvehí, de Castellfollit del Boix, i tenia una única filla, la Rosalina. El matrimoni no s'avenia i el Giralt va acabar marxant de casa. El 1940 vivien a Betlem la mestressa, la filla, una minyona dita Terència Corderons, i Damià Muns, el vell de cal Magí del Balç que hi

tenia llogada una habitació. A causa de la manca d'homes a casa, la mestressa tenia llogat com a mosso al jove Miquel Puigdellívol Biosca, un fill de cal Piu. La vídua "de facto" tenia plans per casar la Rosalina, que ja tenia 27 anys, amb el jove, la qual cosa no veia el Miquel amb gaire bons ulls, degut a que la Rosalina no era una noia gaire assortida. Els plans es van frustrar l'hivern de 1940, quan la noia va morir de la diftèria.

Amb ocasió del casament entre el Miquel Puigdellívol i la Montserrat Vilamitjana Baró, de Manresa, la Francesca Rossell, que s'havia quedat sense descendència, es va afillar al Miquel i el va nomenar hereu. La mestressa va morir, i el 1952 Francesc Giralt, que per llei gaudia de l'usdefruit de la casa i les terres, va avenir-se a vendre's els seus drets a Miquel Puigdellívol per 4.200 pessetes. El Miquel i la Montserrat van tenir tres fills; Josep Maria, Isidre, i Paquita. El fill gran Josep Maria Puigdellívol Vilamitjana està casat amb Maria Rosa Regués i és l'actual amo de la casa.

EDICIÓ: Grup de divulgació de la història de Fals, Associació Cultural i Recreativa de Fals
COL-LABORACIÓ: Ajuntament de Fonollosa, Cooperativa UMAC, Arxiu Comarcal de Manresa

ASSOCIACIÓ CULTURAL I RECREATIVA DE FALS
Carrer de les escoles, s/n
08259 Fals (Fonollosa)
Telèfon: 938368003

El contingut d'aquesta edició és de divulgació de la història local del poble de Fals. En cap cas es vol ferir la sensibilitat de ningú i, serà d'agrair que qualsevol errada o inexactitud en els escrits, sigui comunicada als redactors de Falchs.